

مقدمه

بومادران گیاهی است که از گل‌های آن اسانس روغنی خوش عطر و فرار به رنگ آبی روشن استخراج می‌شود. بومادران پایه تولید بیش از ۷۰ نوع دارو است و این گیاه در ترکیب با مواد دارویی دیگر برای درمان انواع بیماری‌ها به کار می‌رود. این گیاه با داشتن گل‌های چتری زیبا و شکل بوته‌ای نه چندان بلند و نرمش و سازگاری با انواع خاک‌ها و اقلیم‌ها و آب و هوا به عنوان یک گیاه زینتی در فضای سبز شهرها و گل‌آرایی باغچه‌ها و باغ‌های صخره‌ای به حالت مجتمع، پوششی، تفکیکی و لکه‌ای کاربرد زیادی دارد. علاوه بر این بومادران برای مرزبندی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد و به دلیل داشتن گل‌های زیبا به عنوان گل شاخه‌بریده و هم گل خشک شده کاربرد دارد.

مشخصات گیاه‌شناسی بومادران

بومادران با نام علمی (*Achillea millefolium*) از خانواده (Asteraceae)، گیاهی است علفی، پایا، ایستاده و چند ساله با سرعت رشد متوسط که ۲۰ تا ۹۰ سانتی‌متر طول و ۱۰ تا ۵۰ سانتیمتر گستردگی دارد. این گیاه دارای ساقه‌ای ساده و برگ‌هایی با بریدگی‌های زیاد و باریک و بدون دم‌برگ است. برگ‌های این گیاه سرنیزه‌ای شکل و دو تا سه‌شانه‌ای هستند. رنگ برگ‌ها سبز تیره است. گل‌ها به رنگ سفید یا سفید متمایل به زرد است و به شکل کاپیتول‌های تقریباً کروی و کرکدار مجتمع در بالای شاخه‌های منشعب دیده می‌شود؛ اغلب معطر است و دارای ۱۹ گونه علفی در ایران می‌باشد. مدت زمانی بین ۲ تا ۵ سال نیاز است تا این گیاه کاملاً رشد کند. گل این گیاه رایحه‌ای شبیه بوی مشک دارد که اولین گل‌های آن اواخر بهار به وجود می‌آید و گلدهی تا فصل پاییز ادامه دارد. در سرتاسر فصل تابستان، گل‌های کوچک و بی‌شماری، به صورت خوشه‌هایی که بالای آن مسطح است که به صورت چتر مانند ظاهر می‌شود. زمان گلدهی گیاه از اواخر اردیبهشت تا پایان تیر ماه بوده و بهترین زمان برداشت نیمه اول تیر ماه است. میوه بومادران فندقه، طویل و به شکل تخم مرغ وارونه است و وزن هزار دانه آن ۰/۱۶ گرم است.

بومادران

PTMP/SK/R&D/A/ Yarrow 01 /24062021

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی بومادران

بومادران، بوی مادران، بوماران، هزار برگ	نام فارسی
Yarrow	نام انگلیسی
Achillea millefolium	نام علمی
Asteraceae	خانواده

شکل ۱- آشنایی با بوته، برگ، گل و بذر گیاه بومادران

کاشت

بومادران در مدت رویش به شرایط اقلیمی خاصی نیاز ندارد و تقریباً در هر اقلیمی رویش می‌کند. البته در مناطق گرم و آفتابی گل‌های بیشتری تولید می‌نماید. گیاهی است روز بلند که مناسب‌ترین دما برای رشد و

بومادران

PTMP/SK/R&D/A/ Yarrow 01 /24062021

گلدهی آن ۱۸-۲۶ درجه سانتی‌گراد است. این گیاه نباید در معرض سرما و بادهای سرد قرار گیرد. بومادران نور کامل می‌پسندد؛ اما در شرایط نیمه‌سایه هم رشد می‌کند. بنابراین در مناطق گرم و آفتابی بهتر رشد می‌کند. اما در مناطق با بارندگی سالانه ۱۲۰ میلی‌متر هم دیده می‌شود. این گیاه برای بهبود کیفیت و جلوگیری از فرسایش خاک نیز کاشته می‌شود. خاک سبک و شنی با زهکشی خوب و محلی با آفتاب کامل برای این گیاه مناسب است. PH مورد نیاز گیاه ۶-۶/۷ است.

زمان مناسب برای کاشت مستقیم اواخر تابستان تا اوایل پاییز می‌باشد که بذور به صورت ردیفی در زمین اصلی که بستر آن برای کشت بومادران آماده شده است، کشت می‌شوند. بذرها به صورت ردیفی به فاصله ۶۰-۷۰ سانتی‌متر کاشته شده و فاصله آن‌ها از هم در روی ردیف ۲۵-۳۰ سانتی‌متر می‌باشد. میزان بذر مورد نیاز برای یک هکتار زمین ۴-۶ کیلوگرم در هکتار است.

شکل ۲- مزرعه بو مادران

داشت

رشد بومادران کند است و چهار تا پنج سال نیز در زمین باقی می‌ماند. هر چند گیاه بومادران به نسبت مقاوم می‌باشد و در برابر خشکسالی، خشکی خاک و آلودگی هوا از بین نمی‌رود؛ اما در مناطق کم‌باران، آبیاری به موقع و منظم برای داشتن محصول خوب، لازم است. بسته به اقلیم هر ۵-۱۰ روز یک بار آبیاری انجام می‌شود. این گیاه به خشکی مقاوم است ولی خشکی باعث کاهش سطح برگ و عملکرد اجزاء می‌شود.

بهترین روش تعیین وضعیت حاصلخیزی خاک و توصیه‌های کودی آزمون خاک است. وجود تناسب در مقدار عناصر اصلی نظیر ازت، فسفر و پتاس نقش عمده‌ای در افزایش پیکر رویشی گیاه و همچنین افزایش اسانس آن‌ها دارد. کود دامی به میزان ۳۰ تن در هکتار بیشترین تأثیر را در تولید بیومس و عملکرد ماده مؤثره دارد. تحقیقات نشان می‌دهد که میزان اسانس به طور معناداری تحت تأثیر تیمارهای کودی قرار دارد و کاربرد کود زیستی به همراه ۵۰ درصد کود شیمیایی و پس از آن به ترتیب کود شیمیایی و کود زیستی بیشترین میزان اسانس را تولید می‌نماید.

میزان کود توصیه شده برای گیاه بومادران ۵۰ تا ۸۰ کیلوگرم در هکتار اکسید فسفر در فصل پاییز هنگام شخم به زمین اضافه می‌کنند همچنین ۵۰ تا ۸۰ کیلوگرم در هکتار اکسید پتاس در فصل پاییز هنگام شخم و همچنین ۴۰ تا ۶۰ کیلوگرم در هکتار ازت که در ۳ مرحله به خاک اضافه می‌شود.

برداشت

اندام مورد استفاده بومادران پیکر رویشی آن (گل‌ها، ساقه‌ها و برگ‌های جوان) است. در صورتی که گیاهان به طور غیر مستقیم کشت و در فصل پاییز به زمین اصلی منتقل شده باشند یکسال پس از کاشت (از سال دوم) به گل می‌نشینند و میتوان محصول را برداشت کرد. برداشت قبل از تشکیل بذر و تغییر رنگ گلبرگ‌ها صورت گیرد. برداشت بومادران در کشت مستقیم از سال سوم انجام می‌شود و در شرایط آب و هوایی متفاوت بین یک تا چهار تن در هر هکتار، محصول قابل برداشت تولید می‌کند.

چون گیاهان در مرحله گلدهی از بیشترین مقدار ماده مؤثره برخوردارند این مرحله زمان مناسبی برای برداشت گل‌ها و پیکر رویشی (ساقه‌ها و شاخه‌های جوان) بومادران است. هنگام جمع‌آوری گل‌ها باید آن‌ها را به همراه دمگل به طول ۳ تا ۴ سانتیمتر برداشت کرد.

بومادران

PTMP/SK/R&D/A/ Yarrow 01 /24062021

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

شکل ۳- برداشت دستی بومادران

منبع

عمویی، علی محمد؛ مجاهد، مزگان؛ مجاهد، مریم. (۱۳۹۵) بسته کارآفرینی تولید بومادران. تهران: اسرار علم

